

Summary in Polish

Rozprawa doktorska o tytule „Existentialism in the Works by Vita Sackville-West” analizuje idee związane z filozofią Egzystencjalistyczną w powieściach, opowiadaniach i sztukach angielskiej autorki Vity Sackville-West. Nie była ona przedstawicielką tego nurtu filozoficznego; większość dzieł stworzyła przed II Wojną Światową, a więc jeszcze przed okresem, gdy Egzystencjalizm zyskał uznanie i osiągnął swój ostateczny kształt. A jednak w tekstach Sackville-West można zauważyć koncepcje, które nawiązują do tej filozofii. Celem pracy jest wykazanie, że idee nie tylko są obecne w twórczości pisarki, ale i ewoluują zgodnie z określonym schematem.

Powieści opublikowane pomiędzy 1919 a 1923 eksplorują głównie motywy, które przeczą Egzystencjalizmowi; później – w dziełach z lat 1922-1924 – zaczynają pojawiać się koncepcje bliższe tej filozofii, które jednak nie zostają wtedy dostatecznie rozwinięte. Dlatego okres ten nazwano w pracy fazą przejściową – lub czasem przemian. Natomiast początek lat 30. to etap, gdy idee tożsame z myślą Egzystencjalistyczną zdają się dominować w twórczości Sackville-West. Studium dopełnia analiza wspomnianych koncepcji w nieopublikowanych pracach (głównie rękopisach) autorki.

Dysertacja składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów i konkluzji. Na końcu zamieszczono bibliografię, dwa streszczenia – po angielsku i po polsku – i dodatek z poglądowymi skanami stron manuskryptów Vity Sackville-West. Wstęp przybliży postać pisarki i przedstawia cele pracy, tezę i metodologię. Metodologią obroną w rozprawie jest analiza materiału z uwzględnieniem poziomów tekstowych: przestrzeni (i czasu), fabuły, narracji oraz paratekstów.

Rozdział pierwszy – teoretyczny – prezentuje główne założenia Egzystencjalizmu. Rozważania w tej części służą wyodrębnieniu koncepcji fundamentalnych dla tej filozofii. Takimi filarami są subiektywizm, wolność oraz indywidualizm. Stanowią one swego rodzaju klucz do dyskusji dzieł Sackville-West. Z kolei rozdział drugi analizuje powieści opublikowane w latach 1919-1923, czyli *Heritage*, *The Dragon in Shallow Waters* i *Grey Wethers*. Rozprawa zakłada, że w tym okresie twórczości Vity Sackville-West dominują idee sprzeczne z wyodrębnionymi w rozdziale teoretycznym, a więc obiektywizm, zniewolenie jednostki oraz idealizm.

W rozdziale trzecim rozważaniom poddano pięć opowiadań, dwie nowele i jedną powieść. W dziełach tych, datowanych na okres 1922-1924, dostrzega się zmianę

tematyki: problemy anti-Egzystencjalistyczne zdają się zanikać, a ich miejsce stopniowo przejmują idee tożsame z tą filozofią, to znaczy subiektywizm, wolność i indywidualizm. Jednak motywy te nie są w tym okresie jeszcze na tyle rozwinięte, by można było mówić o Egzystencjalizmie. Z kolei rozdział czwarty skupia się na powieściach z początków lat 30., to znaczy *The Edwardians*, *All Passion Spent* i *Family History*. Ta część rozprawy sugeruje, że wspomniane powieści zawierają koncepcje tożsame z dojrzałym Egzystencjalizmem. Przede wszystkim, bohaterowie – a raczej głównie bohaterki – tych dzieł cieszą się indywidualną wolnością i możliwością twórczej ekspresji. Tego brakowało postaciom w poprzednich okresach wyodrębnionych w dysertacji.

Rozdział piąty analizuje teksty nieopublikowane z różnych lat (w niektórych przypadkach czas powstania pozostaje nieznany). Dzieła te pochodzą z mikrofilmu dostępnego jedynie w kilku bibliotekach na świecie. Poza tym do materiału w tym rozdziale włączono sztukę *Chatterton: A Drama in Three Acts*, którą nastoletnia Vita wydrukowała w ograniczonym nakładzie za własne kieszonkowe pieniądze. Studium w tej części wykazuje, że pisarka w swoich szkicach testowała idee, które można nazwać Egzystencjalistycznymi, na długo przed publikacją dzieł podejmujących problematykę kobiecej wolności i niezależności.

W sumie analizie poddano dwadzieścia sześć tekstów Sackville-West, z czego dwanaście to materiały nieopublikowane. A to i tak jedynie niewielka część tego, co autorka pozostawiła po sobie. Mimo bogatego i różnorodnego dorobku Sackville-West nie jest dziś szeroko omawiana; współcześnie badacze wspominają o pisarce głównie w kontekście życia arystokratycznego i licznych romansów, a nie pisarstwa. W związku z tym bardzo trudno znaleźć opracowanie krytyczne poświęcone jej dziełom. Niniejsza rozprawa ma choć w niewielkim stopniu zniwelować tę lukę.

Dysertację zamykają konkluzje, w których podjęto próbę powiązania twórczości Vity Sackville-West z Modernizmem, od czego badacze literatury trwale się odżegnują. Konotacje nie są bowiem oczywiste, a jednak daje się zauważyć punkty wspólne dla twórczości pisarki i epoki literackiej, w której żyła i tworzyła. Chodzi bardziej o treść dzieł niż o ich formę. Ponadto konkluzje podają zakres tematyczny powieści opublikowanych przez Sackville-West po okresie, który w rozprawie nazwano Egzystencjalistycznym.

Dagmaro Kottke
16.06.23